

KAKO SMO VODILI RAT

U izdanju »Privrednog pregleda« 1975. godine je štampana knjiga našeg ratnog komandanta Peka Dapčevića »Kako smo vodili rat«. Knjiga predstavlja autorovo viđenje vojne i političke strategije narodnooslobodilačkog rata i njegove sugestije o značaju iskustva NOR-a za savremeni razvoj naše vojne misli. Ovo delo na vrlo ubedljiv način govori i o Titovoj strategiji i taktici vođenja oružane borbe u izuzetno složenim uslovima, ulozi Komunističke partije Jugoslavije i značaju bratstva i jedinstva kao osnovnoj zalozi svih uspeha naših naroda i narodnosti u toku NOR-a.

Autor piše o autentičnosti i kontinuiranom razvoju naše vojne organizacije, od najprostijih do najsloženijih oblika. Za njega je naš NOR bio *kombinovani rat*, jer je u sebi sadržavao i pojam rata i pojam revolucije, uz kombinaciju partizanskog ratovanja sa frontalnim borbama. Prema tome, takav rat je imao i svoje specifično obeležje u odnosu na sve dotadašnje kombinovane ratove. Narodnooslobodilački rat je u sebi imao, kako to autor kaže, *kombinaciju mnogo malih ratova*. A kombinacija malih ratova je, prema rečima autora, sprega različitih ratnih dejstava, koja su se često, naročito u početku, odvijala prostorno odvojena jedna od drugih, u pojedinim regionima i oblastima, ali s jedinstvenim opštim ciljem i praksom narodnooslobodilačkog rata.

Tome je doprinela i činjenica što smo od početka imali organizovane različite borbene jedinice, na različitom stepenu vojnog razvitka, koje su mogle izvršavati najraznovrsnije borbene zadatke.

Čitaocu knjige vrlo upečatljivo ostaje u sećanju specifičan način stvaranja i razvoja narodnooslobodilačke vojske, jer je autor zaista ubedljiv i dokumentovan. Svaka viša forma vojne organizacije izrasta iz do tada postojećih formi i ona je baza za dalje izgrađivanje i usavršavanje oružane snage. Partizanski odredi, kao početna forma

u stvaranju naših oružanih snaga, omogućili su izrastanje partizanskih brigada, ali su nakon njihovog formiranja i dalje ostali delotvorni sve do konačne pobeđe. Slično je i sa ulogom proleterskih brigada, koje, nakon formiranja divizija, korpusa, pa i armija, zadržavaju sve svoje bitne atribute (sposobnost samostalnog izvođenja borbenih dejstava i taktičkog i operativnog značaja).

U analizi razvoja vojne organizacije autor na vrlo ubedljiv način, služeći se pri tome domaćom i stranom vojnom historiografijom, opovrgava neka nenaučna i neprihvatljiva shvatanja i tumačenja uloge naše narodnooslobodilačke borbe.

Za našu vojnu misao, od izuzetnog je značaja autorova obrada načina i metoda rukovođenja i komandovanja. Naime, Vrhovni je štab na opštem planu ostvarivao povezivanje svih značajnijih dejstava, što je borbi davalo stalno obeležje *opšteg nastupanja*. On je bitne odluke uvek donosio brzo, odlučno i blagovremeno, što je obezbeđivalo neprekidnu aktivnost oružane borbe, a i celokupnog naroda. Uspešnim rukovođenjem borbenim dejstvima na našoj teritoriji, na jugoslovenskom frontu, Vrhovni štab je imao značajnu ulogu i šire, na evropskom vojištu.

Rukovođenje i komandovanje na nižem nivou obezbeđivalo je punu inicijativu i samostalnost izvođenja borbenih dejstava. To je doprinosilo oslobađanju od svih šablona i razvijanju borbene kreativnosti partizanskog duha.

Isto tako, značajnu pažnju zaslužuje i autorova obrada mesta i uloge Operativne grupe Vrhovnog štaba, kojom je neposredno rukovodio drug Tito. Stvaranjem te grupe, u stvari, bili su obezbeđeni uslovi za neprekidno održavanje inicijative na strani Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. Formiranjem Operativne grupe, Vrhovni štab preduzima operacije koje sam planira, na teritoriji za koju ceni da je vojno-politički najpovoljnija, a ne tamo gde mu to želi nametnuti neprijatelj. Ta grupa je neprekidno bila i glavni oslonac svim ostalim snagama na teritoriji cele Jugoslavije, olakšavajući im izvođenje borbenih dejstava i podstičući ih svojim primerima na neprekidnu aktivnost.

Razmatrajući operacije koje je izvodila Glavna operativna grupa VŠ, autor smatra da dosadašnji način tretiranja ovih operacija u okvirima tzv. ofanziva — nije adekvatan stvarnom značaju i procesu njihovog izvođenja. Naime, autor smatra da ofanzive označavaju samo odbrambeni deo tih operacija, zbog čega se lako može doći do pogrešnog zaključka da su dejstva Glavne operativne grupe imala uglavnom odbrambeni karakter. Međutim, ofanzive su bile samo deo operacija koje su izvođene na ograničenom prostoru.

U knjizi je veoma interesantno i poglavlje o karakteru dejstava NOVJ, u kojem autor, pored ostalog, obrađuje i odnos strategije i taktike našeg rata. U vezi s tim, autor smatra da su smernice strategije u NOB-u bile mnogo jasnije, jer su one bile jasno određene opštim ciljevima borbe protiv okupatora, dok je taktiku trebalo određivati za svaku etapu borbe, što je doprinelo njenoj izuzetnoj elastičnosti i efikasnosti.

Pored napada i odbrane, autor dosta prostora u knjizi posvećuje manevru, koji je bio osnova za inicijativu i preimućstvo nad neprijateljem i *jedno od moćnih sredstava za paralisanje njegove brojne i tehničke nadmoćnosti*.

Pozivajući se na Titova *Vojna djela*, autor na reljefan način ističe razvoj i praksu raznih formi manevara i s tim u vezi Titov lični doprinos. Veoma uspešno je obrađen odnos manevara i teritorije u NOB. Teritorija je za NOVJ bila veoma važan faktor, odnosno materijalna i politička baza i nije se smelo dozvoliti da ona to bude za neprijatelja. Dakle, teritorija je bila *jedno od sredstava borbe*.

Jedno poglavlje knjige autor je posvetio gledanjima i reagovanjima neprijatelja na naša ratna dejstva. Time on daje odgovor na neka neobjektivna i netačna prikazivanja NOB-e, odnosno pokušaje da se njena uloga i značaj omalovaže. Autor ističe da je okupator bio orijentisan na okupaciju i *mirno vladanje* Jugoslavijom. To mu je bilo potrebno iz čisto ekonomskih razloga i radi nesmetanog saobraćaja preko naše teritorije. Zato je ustanak naroda Jugoslavije za okupatora i bio *neočekivano čudo*. Zapravo, okupator pogrešno ceni situaciju u našoj zemlji, ostvaruje *operacije čišćenja*, ispravljajući navodno ranije greške itd. Uistinu, on vodi od početka veliki i dugotrajan rat sa čitavim narodom, u kojem je i doživio težak poraz. Za sve vreme rata, izgleda, neprijatelj nije mogao da shvati našu taktiku, jer je sve merio aršinom svojih krutih vojničkih pravila, stalno govorio o »novim poredama«, a u stvarnosti doživljavao poraz za porazom. On ne uviđa da uzroci poraza, pored ostalog, leže i u krutom i tvrdoglavom primenjivanju njegove taktike i u oceni da partizani u Jugoslaviji ratuju isto kao što su ratovali partizani u prošlosti. Iako na svojoj koži najbolje oseća tu kvalitativnu razliku između drugih pokreta u Evropi i NOP-a, politička zaslepljenost mu ne dozvoljava da to i javno prizna.

U drugom delu autor govori o odnosu čoveka, tehnike i manevara uopšte. Taj odnos on tretira analizom tehničke revolucije, kroz koju su prošle naše oružane snage. Tehnička revolucija je za autora u stvari rešavanje odnosa između bitnih faktora rata: *čoveka, tehnike i*

manevra. Taj odnos je autor prikazao putem raznih etapa razvitka NOR-a. Na kraju, on zaključuje da će tehnika ubuduće imati mnogo veću ulogu nego do sada, tražeći od čoveka više manevarskih sposobnosti, više fizičkih i moralnih naprezanja.

Knjiga je štampana latinicom, ima 250 stranica i ilustrovana je zanimljivim istorijskim fotosima i shemama iz NOR-a. Predgovor je napisao general-pukovnik *Veljko Kovačević*.

M. SEKULIĆ